

KS. TOMASZ JAKUBIAK
Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie,
Sekcja św. Jana Chrzciciela

ZDATNOŚĆ DO PRZYJĘCIA URZĘDU CHRZESTNEGO W KOŚCIELE ŁACIŃSKIM

Treść: Wstęp. – 1. Wyznaczenie. – 2. Intencja. – 3. Kwalifikacje. – 4. Wiek. – 5. Niekaralność kanoniczna. – 6. Nie jest rodzicem chrzestnego. – 7. Życie moralne i religijne. – 8. Trudności co do „życia zgodnego z wiarą i odpowiadającego podjętej funkcji”. – Podsumowanie.

Wstęp

Zgodnie ze starodawną praktyką Kościoła osoba chrzczona w Kościele katolickim powinna mieć przynajmniej jednego chrzestnego¹. Poza tym chrzestny przyjmuje na siebie odpowiedzialność za chrześcijańskie wychowanie osoby ochrzczonej, jest on również przedstawicielem wspólnoty wiary, poręczycielem wiary kandydata oraz jego pragnienia komunii eklezjalnej². Misja chrzestnego jest urzędem

---

¹ Por. *Wprowadzenie ogólne*, n. 8, w: *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, wyd. 3, tłumaczenie zatwierdzone przez KEP w dn. 25.03.1987 r., Katowice 1994, s. 12 (*Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II Instauratum Auctoritate Pauli PP. VI Promulgatum Ordo Baptismi Parvulorum*, Editio typica altera, Typis Polyglottis Vaticanis 1986 (Nova impression 2003). Tłum. polskie: *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, wyd. 3, tłumaczenie zatwierdzone przez KEP w dn. 25.03.1987 r., Katowice 1994 – dalej jako: *Obrzędy 1994*).

² Por. PONTIFICIUM CONSILIVM AD UNITATEM CHRISTIANORVM FOVDNAM, *Directorium oecumenicum noviter compositum*, n. 98, 25.03.1993, AAS 85(1993), s. 1080 (dalej jako: *Directorium 1993*).

eklezyjalnym (*ecclesiale officium*)³ i jako taki może zostać powierzony temu, kto jest do tego zdalny, czyli posiada wymagane prawem przymioty (por. kan. 149 § 1 KPK⁴).

Warunki, jakie muszą spełnić kandydaci na chrzestnych, aby mogli zostać dopuszczeni do spełniania tego kościelnego *officium* zostały zawarte w kan. 874 § 1 KPK. Według normy w nim zapisanej, kandydaci na chrzestnych muszą: 1) być wyznaczeni przez przyjmującego chrzest albo przez jego rodziców, albo przez tego, kto ich zastępuje, a gdy tych nie ma, przez proboszcza lub szafarza chrztu, i posiadać wymagane do tego kwalifikacje oraz intencję pełnienia tego zadania; 2) ukończyć szesnaście lat, chyba że biskup diecezjalny określił inny wiek albo proboszcz lub szafarz jest zdania, że słuszna przyczyna zaleca dopuszczenie wyjątku; 3) być katolikiem, bierzmowanym i przyjęc już sakrament Najświętszej Eucharystii oraz prowadzić życie zgodne z wiarą i odpowiadające funkcji, jaką mają pełnić; 4) być wolni od jakiegokolwiek kary kanonicznej, zgodnie z prawem wymierzonej lub deklarowanej; 5) nie być ani ojcem, ani matką przyjmującego chrzest. Wszystkie wymienione warunki muszą zostać spełnione łącznie.

W związku z pojawiającymi się wątpliwościami dotyczącymi realizacji normy zapisanej w kan. 874 § 1 KPK autor artykułu postanowił w niniejszym tekście przybliżyć jej interpretację. Jest to tym bardziej przydatne, gdyż stopień skomplikowania sytuacji życiowych następcza duszpasterzom trudności przy podejmowaniu decyzji o dopuszczeniu bądź niedopuszczeniu osób do podjęcia przez nich urzędu chrzestnego.

---

³ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego, tłumaczenie polskie wydane za zezwoleniem Komisji Kurii Rzymskiej dla KKK*, Poznań 1994, n. 1255. (*Katechizm Kościoła Katolickiego, tłumaczenie polskie wydane za zezwoleniem Komisji Kurii Rzymskiej dla KKK*, Poznań 1994; tekst łaciński: *Catechismus Catholicae Ecclesiae* na stronie: http://www.vatican.va/archive/catechism_lt/index_lt.htm (stan z dn. 03.11.2015 r.) – dalej jako: KKK).

⁴ KPK – skrót od: *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus fontium adnotatione et indice analytico-alphabetico auctus*. Liberia Editrice Vaticana 1989. Tłum. polskie: *Kodeks prawa kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Poznań 1984.

1. Wyznaczenie

Podstawowym wymogiem, jaki musi zostać spełniony przy wyborze chrzestnego, jest jego „wyznaczenie”. Ustawodawca w kan. 874 § 1 n. 1 KPK stanowi, że do przyjęcia zadania chrzestnego może być dopuszczony ten, kto „jest wyznaczony przez przyjmującego chrzest albo przez jego rodziców, albo przez tego, kto ich zastępuje, a gdy tych nie ma, przez proboszcza lub szafarza chrztu, i posiada wymagane do tego kwalifikacje oraz intencję pełnienia tego zadania”. Wyznaczenia dokonują jedynie wskazane przez ustawodawcę osoby. Należy zwrócić uwagę, że nie wszystkie wymienione w kan. 874 § 1 n. 1 KPK osoby mają identyczne kompetencje.

Pierwszą grupę osób uprawnionych do wskazania chrzestnego stanowią: osoba przyjmująca chrzest, rodzice bądź ci, którzy ich zastępują. Z literalnej analizy tekstu wynika, że wymienione osoby mają takie same uprawnienia, co – jeśli weźmie się pod uwagę inne przepisy KPK – nie jest prawdziwe. Aby podmiot chrztu mógł samodzielnie wskazać chrzestnego, musi posiadać używanie rozumu – wtedy też będzie przyjmował chrzest jako dorosły (por. kan. 852 § 1 KPK). Na marginesie należy zauważyć, że zgodnie z presumpcją zamieszczoną w kan. 97 § 2 KPK u osób, które skończyły siedem lat życia, domniemywa się posiadanie używania rozumu⁵. W przypadku chrztu osoby małoletniej (t.j. takiej, która nie osiągnęła pełnoletności), gdy rodzice i sam ochrzczony różnią się co do wyboru chrzestnego – biorąc pod uwagę naturę funkcji chrzestnego oraz fakt, że małoletni w tym przypadku podlega władzy rodziców (por. kan. 98 KPK) – wydaje się uzasadnione przyznanie pierwszeństwa głosowi rodziców. W przypadku osoby pełnoletniej, niepozbawionej na stałe używania rozumu, wyłączne kompetencje do wyznaczenia chrzestnego posiada przyjmujący chrzest (por. kan. 99 KPK).

W rozważanej normie ustawodawca, mówiąc o wskazywaniu chrzestnego przez rodziców (bądź tych, którzy ich zastępują), używa liczby mnogiej – *eiusve parentibus aut ab eo qui eorum locum tenet*. Nasuwa się zatem pytanie: jak należy postąpić w sytuacji braku zgody

---

⁵ Zob. T. JAKUBIAK, *Intencja przyjęcia chrztu u dorosłego*, *Annales Canonici* 9(2013), s. 95-105.

wśród rodziców bądź opiekunów – np. gdy rodzice nie są zgodni w kwestii kandydatów na chrzestnych⁶? W tym przypadku rodzice „żyją (są)” i na dodatek każdy z nich ma swojego „kandydata” na chrzestnego, a więc zgodnie z decyzją ustawodawcy, proboszcz bądź szafarz chrztu wydają się niekompetentni do wyznaczenia chrzestnego. Ustawodawca bowiem wyraźnie stwierdza: „a gdy tych (rodziców albo ich zastępujących) nie ma” proboszcz lub szafarz może wyznaczyć chrzestnego.

Aby wskazać sposób działania w sytuacji braku zgodności rodziców w kwestii wyboru chrzestnego dla ich dziecka, należy zastanowić się nad interpretacją zwrotu: „a gdy tych nie ma”. By to uczynić, sięgnijmy do praktyki Kurii Rzymskiej, powszechnej i stałej opinii uczonych, ogólnych zasad prawa oraz prawa partykularnego, nie tracąc z oczu celu ustawy (por. kan. 17, 19 KPK).

Prawodawstwo kościelne zna dwa rodzaje nieobecności – „nieobecność fizyczną” oraz „nieobecność moralną”. Brak rodziców może zatem w ścisłym tego słowa znaczeniu oznaczać ich nieobecność np. z powodu: śmierci, nieznanomości (gdy dziecko zostało porzucone), przebywania w nieznanym miejscu, braku możliwości skontaktowania się z nimi. Niemożliwość kontaktu nie musi być bezwzględna. Wystarczy, że jest – w szerokim tego słowa znaczeniu – i obejmuje poważne trudności fizyczne bądź psychiczne⁷. Przez niemożliwość kontaktu z rodzicem rozumie się sytuację, gdy można to uczynić tylko przy pomocy telegrafu lub telefonu (por. kan. 1079 § 2.4 KPK). Brak rodziców zachodzi również, gdy są oni wprawdzie materialnie obecni na miejscu, jednakże z powodu jakiejś poważnej przeszkody nie mogą wyznaczyć chrzestnego⁸. Taką poważną przeszkodą może być właśnie brak zgody wśród rodziców.

---

⁶ Taka sytuacja może się z zdarzyć np. przy rozwodzie rodziców; gdy zarówno ojciec i matka zachowali prawa rodzicielskie. Są zgodni co do ochrzczenia dziecka, lecz nie potrafią wypracować kompromisu przy wyborze chrzestnych.

⁷ Por. T. JAKUBIAK, *Początki prawa regulującego nadzwyczajną formę zawarcia małżeństwa*, Warszawskie Studia Teologiczne 26/1(2013), s. 213.

⁸ Por. PONTIFICIA COMMISSIO AD CODICIS CANONES AUTHENTICE INTERPRETANDOS, *Responsa ad proposita dubia*, n. 1, 25.07.1931, AAS 23(1931), s. 388.

W rozważanej sytuacji, przy moralnej nieobecności rodziców, proboszcz lub szafarz chrztu wydają się kompetentnymi do wyznaczenia chrzestnego. Słuszne byłoby uczynienie tego po odbyciu rozmowy duszpasterskiej z rodzicami bądź opiekunami, której celem jest wypracowanie kompromisu. W Kodeksie z 1917 roku w kan. 767 znajdowała się norma nakazująca proboszczowi w przypadku pojawienia się wątpliwości, czy ktoś może ważnie lub godziwie być dopuszczony do urzędu chrzestnego, skonsultowanie się z ordynariuszem – jeśli tylko czas na to pozwalał⁹. Również przy braku zgody pomiędzy rodzicami co do wyznaczenia przez nich chrzestnego dla swojego dziecka, uzasadnione wydawałoby się – jeśli czas na to pozwala – dokonanie przez proboszcza bądź szafarza chrztu konsultacji z ordynariuszem miejsca, przed wyznaczeniem przez nich chrzestnego.

Za kompetencją proboszcza lub szafarza chrztu do wyznaczenia chrzestnego, wbrew woli rodzica, przemawia również fakt, że ustawodawca w kan. 868 § 2 KPK upoważnił szafarzy do udzielania chrztu dzieciom w przypadku niebezpieczeństwa ich śmierci, nawet wbrew woli rodziców¹⁰. Zatem skoro szafarz może podjąć decyzję o udzieleniu chrztu wbrew wyraźnej woli rodziców (co prawda w zagrożeniu życia dziecka), to tym bardziej, w myśl zasady *Qui licet quod est plus utique quod est minus* (Kto może więcej, ten może i mniej), może wyznaczyć chrzestnego, gdy rodzice są jednomyślni co do udzielenia chrztu swojemu dziecku, zaś niestety różnią się w kwestii wyboru chrzestnego.

Karambai, interpretując normę zapisaną w kan. 874 § 1 n. 1 KPK, stwierdza, że proboszcz i szafarz chrztu mogą i powinni wyznaczyć chrzestnego wtedy, gdy rodzice lub ci, którzy ich zastępują, nie mogą tego uczynić. A zatem nie tylko w przypadku nieobecności fizycznej,

---

⁹ Por. *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus. Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus. Praefatione, fontium annotatione et indice analytico-alphabetico ab emo Petro Card. Gasparri auctus*, Romae 1936.

¹⁰ Zob. B. W. ZUBERT, *Chrzest dziecka wbrew woli rodziców*, Prawo Kanoniczne 39(1996) nr 3-4, s. 43-64.

lecz w jakiegokolwiek sytuacji uniemożliwiającej skuteczne wyznaczenie przez nich chrzestnego¹¹.

2. Intencja

Wyznaczona do pełnienia urzędu chrzestnego osoba musi mieć intencję przyjęcia tego zadania. Wymóg ten ustawodawca zapisał w kan. 874 § 1 n. 1 KPK. W świadomym wzbudzeniu intencji pomocne niewątpliwie jest uczestnictwo kandydatów na chrzestnych wraz z rodzicami, bądź opiekunami dziecka mającego przyjąć chrzest, w katechezie przybliżającej znaczenie sakramentu oraz związane z nim obowiązki¹².

Przez intencję w prawie kanonicznym należy rozumieć świadomy akt woli zmierzający do osiągnięcia określonego celu za pomocą jakiegoś środka. Ze względu na podmiot wyróżnia się intencję: aktualną, wirtualną oraz habitualną. Najbardziej wskazanym byłoby, aby kandydat na chrzestnego posiadał intencję „aktualną”, czyli taką, gdy zamiar przyjęcia zadania chrzestnego trwa w świadomości osoby w czasie przyjmowania tegoż zadania. Przy intencji aktualnej podjęciu zadania chrzestnego towarzyszy wola spełnienia tego zadania¹³.

Oprócz intencji „aktualnej” kandydat na chrzestnego może mieć również intencję „wirtualną”. Mamy z nią do czynienia, gdy osoba świadomie, akceptując wybór na chrzestnego, podjęła decyzję przyjęcia zadania chrzestnego i przy tej decyzji trwa, chociaż nie jest ona obecna w świadomości osoby w trakcie przyjmowania zadania chrzestnego¹⁴.

Trzecia intencja z wyżej wymienionych – „habitualna” – wydaje się być niewystarczająca. Polegałaby ona na tym, że kandydat na

---

¹¹ Por. S. S. KARAMBAL, *Ministers and ministries in the Local Church. A comprehensive guide to ecclesiastical norms*, Bandra 2005, s. 230.

¹² Por. J. KRAJCZYŃSKI, *Dopuszczenie dziecka do sakramentu chrztu*, w: *Semel Deo dedicatum non est ad usum humanos ulterius transferendum*, red. J. Wroceński, B. Szewczul, A. Orczykowski, Warszawa 2004, s. 305-308.

¹³ Por. T. ŚLIPKO, *Zarys etyki ogólnej*, Kraków 1982, s. 56; S. OLEJNIK, *Teologia moralna fundamentalna*, Włocławek 1998, s. 179.

¹⁴ Por. T. ŚLIPKO, dz. cyt., s. 56-57; S. OLEJNIK, dz. cyt., s. 179.

chrzestnego podejmuje zamiar przyjęcia zadania chrzestnego, zamiaru tego nie odwołuje, jednakże nie ma on wpływu na przyjęcie urzędu chrzestnego¹⁵.

3. Kwalifikacje

Do przyjęcia zadania chrzestnego może być dopuszczony ten, kto posiada wymagane do tego kwalifikacje (por. 874 § 1 n. 1). Jakie powinny one być? Niestety, na to pytanie ustawodawca nie udzielił odpowiedzi, pozostawiając tym samym aplikację niniejszej normy do konkretnych przypadków, a także ocenę zdatności kandydatów na chrzestnych osobom upoważnionym do wyznaczania i dopuszczania ich do podejmowania obowiązków chrzestnych¹⁶. Pomocna w rozstrzygnięciu tej kwestii może być wiedza na temat obowiązków i zadań przyjmowanych przez chrzestnych. Patrząc od strony negatywnej, można powiedzieć, że brak kwalifikacji nie powinien stać na przeszkodzie możliwości wypełnienia obowiązków chrzestnego.

W przypadku chrztu osób dorosłych kwalifikacje chrzestnego powinny pozwolić mu: pomagać chrześniakowi przynajmniej w ostatnich przygotowaniach do przyjęcia sakramentu, a po chrzcie dbać o jego wytrwanie w wierze i w chrześcijańskim życiu; być obecnym w trakcie końcowych obrzędów katechumenatu oraz ceremonii chrztu; poświadczyć wiarę chrześniaka (por. *Wprowadzenie ogólne*, n. 8, 9).

Przyszłego chrzestnego powinny cechować: przykładowe postępowanie, walory charakteru, przyjaźń, umiejętność ukazywania katechumenowi praktyki Ewangelii w życiu własnym i wspólnoty. Winien być znany na tyle lokalnej wspólnotie chrześcijańskiej, aby mógł zostać zaaprobowany jako jej delegat w towarzyszeniu chrześniakowi w drodze wiary. Powinien odznaczać się zdolnością umiętęnego

---

¹⁵ Por. T. ŚLIPKO, dz. cyt., s. 57.

¹⁶ Por. P. J. VERE, *Canon 874: Convicted Felon Fulfilling the Office of Godparent or Sponsor*, w: *Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 2002*, ed. S. Pedone, J. I. Donlon, Washington 2002, s. 107.

rozwiązywania wątpliwości i niepokojów, jakie mogą u chrześniaka pojawić się przed i po chrzcie świętym¹⁷.

Chrzestny osoby nieposiadającej jeszcze używania rozumu – powinien móc w razie potrzeby wspierać rodziców w staraniu, by dziecko doszło do wyznania wiary i wyrażania jej życiem (por. *Wprowadzenie ogólne*, n. 8, 9). Powinien móc szczerze złożyć wyznanie wiary w trakcie ceremonii chrztu (por. *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, n. 6).

W opracowaniach dotyczących rodziców chrzestnych można jeszcze spotkać się z opiniami, że osoby przyjmujące na siebie zobowiązania chrzestnego powinny być na tyle dojrzałymi, aby w przypadku śmierci rodziców naturalnych dziecka – byli w stanie zatroszczyć się o chrześcijańskie wychowanie chrześniaka¹⁸.

Z powyższego wysuwa się wniosek, że owe kwalifikacje oznaczają zespół przymiotów: ludzkich, moralnych, duchowych, intelektualnych, fizycznych i psychicznych. Szczegółowe ich określenie wydaje się niestety niemożliwe, gdyż są one uzależnione od wielu czynników, i na domiar często subiektywnych, jak np.: miejsce przebywania chrzestnego i chrześniaka, ich wiek, rodzina pochodzenia chrzczonego, środowisko wychowania przyjmującego chrzest, itp.¹⁹. O tym, że niniejszy wymóg jest mało precyzyjny może świadczyć fakt, że w kan. 685 KKKW²⁰ jest brak analogicznej normy. Ponieważ w KKKW z urzędem chrzestnego wiąże się możliwość zaciągnięcia przeszkody małżeńskiej, wydaje się celowe pominięcie przez ustawodawcę wśród warunków, jakie musi spełnić kandydat na chrzestnego,

---

¹⁷ *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, n. 43, w: *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, tłumaczenie zatwierdzone przez KEP w dn. 12.12.1985 r., Katowice 2011, s. 33.

¹⁸ Por. J. P. LANG, *Dictionary of the liturgy*, New York 1989, s. 230; Z. JANCZEWSKI, *Dopuszczanie do chrztu niemowląt w aspekcie odpowiedzialności za Kościół*, *Annales Canonici* 2(2006), s. 120-121.

¹⁹ Por. P. J. VERE, dz. cyt., s. 107-108.

²⁰ KKKW – skrót od: *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, Typis Polyglottis Vaticanis 1990. Tłum. polskie: *Kodeks kanonów Kościołów wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*, Lublin 2002.

warunku nastęrczącego trudności interpretacyjnych, czyli wymogu posiadania odpowiednich kwalifikacji.

4. Wiek

W myśl normy zapisanej w kan. 874 § 1 n. 2 KPK przyjmujący urząd chrzestnego winien mieć ukończone szesnaście lat. Granica szesnastu lat może ulec jednak zmianie. Ustawodawca upoważnił bowiem biskupów diecezjalnych do określenia innego wieku. Z uprawnienia tego skorzystali biskupi polscy. Ustalili, że do pełnienia roli chrzestnych na terenie Konferencji Episkopatu Polski mogą być dopuszczeni ci, którzy skończyli nie 16, lecz 15 lat²¹.

Jeśli chodzi o wiek, jaki powinien mieć chrzestny, najwyższy prawodawca dopuścił również wyjątki w tej materii. W kan. 874 § 1 n. 2 KPK udzielił upoważnienia każdemu legalnemu szafarzowi sakramentu, dla słusznej przyczyny, do dopuszczania młodszych osób (niż wyznaczone prawem powszechnym i diecezjalnym) do pełnienia funkcji chrzestnego, jeśli tylko spełniają one pozostałe warunki, przepisane prawem do tego, by mogły podjąć funkcję chrzestnego²². Proboszcz i szafarz chrztu mogą obniżyć w poszczególnym przypadku granicę wieku, gdyż została ona w prawie kanonicznym złączona z domniemaniem zwykłym, w myśl którego za wystarczająco dojrzałych do pełnienia zadania chrzestnego uważa się tych, którzy skończyli szesnaście lat²³. Jak każde domniemanie zwykłe – może zostać ono obalone wprost, jak i pośrednio²⁴. Oznacza to, że w po-

---

²¹ Por. *Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom*, n. 5, 1975 r., w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1998*, opr. Krakowiak Cz., Adamowicz L., Lublin 1999, s. 23.

²² Por. M. BLANCO, *Baptism*, w: *Exegetical Commentary on the Code of Canon Law*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodriguez-Ocaña, English language ed. E. Caparros, P. Lagges, vol. 3/1, Montreal-Chicago 2004, s. 480; K. T. HART, *Baptism*, w: *New Commentary on the Code of Canon Law*, red. J. P. Beal, J. A. Coriden, T. J. Green, New York 2000, s. 1062.

²³ Por. *Wprowadzenie ogólne*, n. 10.2.

²⁴ Por. R. SOBAŃSKI, *Osoby fizyczne i prawne*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Krukowski, R. Sobański, t. 1, Poznań 2003, s. 167; T. PAWLUK,

szczególnych przypadkach mogą znaleźć się osoby, które nie skończyły (w przypadku Polski) piętnastu lat, a mimo to odznaczają się już wystarczającą dojrzałością, by mogły być chrzestnymi²⁵.

5. Niekaralność kanoniczna

Kolejnym warunkiem, jaki musi spełnić wyznaczony na chrzestnego, jest niekaralność. Najwyższy prawodawca w kan. 874 § 1 n. 4 KPK stanowi, że kandydat do przyjęcia zadania chrzestnego musi być „wolny od jakiegokolwiek kary kanonicznej, zgodnie z prawem wymierzonej lub deklarowanej”. Uzasadnieniem tego wymogu jest fakt, że osoba będąca w karach kościelnych – nie daje właściwego przykładu postępowania²⁶.

W numerze czwartym kanonu 874 § 1 KPK nie ma wzmianki o karach *latae sententiae*. Nie oznacza to jednak, że osoby, które zaciągnęły karę na mocy prawa (niedeklarowaną), mogą być chrzestnymi. Dzieje się tak z kilku powodów. Po pierwsze, do momentu zdjęcia kary *latae sententiae*, która jest karą poprawczą, osoba ta nie spełnia warunku opisanego w kan. 874 § 1 n. 3 KPK – tzn. nie prowadzi życia zgodnego z wiarą i odpowiadającego funkcji, jaką ma pełnić. Trwanie w karze może oznaczać nie odstąpienie sprawcy przestępstwa od uporów (por. kan. 1347 § 2 KPK). Po drugie, fakt dopuszczenia osoby, która zaciągnęła karę kościelną, publicznie znaną, do funkcji chrzestnego – może stać się powodem zgorznienia wspólnoty wiernych. Po trzecie, osoba zaciągająca na mocy prawa ekskomunikę nie może, zgodnie z kan. 1331 § 1 n. 3 KPK, sprawować kościelnych urzędów i funkcji – czyli nie może również być chrzestnym. Póki kara nie zostanie deklarowana – zakaz ten wpływa na godziwość pełnienia funkcji. Po deklaracji kary,

---

Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II. Zagadnienia wstępne i normy ogólne, T. 1, Olsztyn 2002, s. 254.

²⁵ Por. Z. JANCZEWSKI, *Wiara jako zasadniczy warunek przyjęcia sakramentu chrztu*, Prawo Kanoniczne 56(2013) nr 2, s. 58.

²⁶ Por. W. H. WOESTMAN, *Sacraments Initiation, Penance, Anointing of the Sick. Commentary on Canons 840-1007*, Ottawa 1992, s. 69.

lub jej wymierzeniu, osoba nie może ważnie przyjąć zobowiązań spoczywających na chrzestnych (por. 1331 § 2 n. 4 KPK).

Gdyby kara zaciągnięta na mocy prawa nie była notoryczna, ekskomunikowany, jeśli nie wiązałoby się to z niebezpieczeństwem poważnego zgorzenia lub zniesławienia, winien odmówić przyjęcia funkcji chrzestnego (por. kan. 1352 § 2 KPK).

6. Nie jest rodzicem chrzestnego

Chrzestnymi nie mogą być rodzice dziecka. W tradycji Kościoła już od V wieku wykluczano ich z pełnienia tego zadania. W IX wieku pojawiły się jednoznaczne zakazy²⁷. Obecnie ustawodawca kwestię tę reguluje w następujący sposób: „Do przyjęcia zadania chrzestnego może być dopuszczony ten, kto nie jest ojcem lub matką przyjmującego chrzest” (cyt. kan. 874 § 1 n. 5 KPK). Dzieje się tak dlatego, że natura funkcji chrzestnych jest wtórna, w stosunku do misji rodziców²⁸. Chrzestni, jak zostało to zaznaczone we *Wprowadzeniu ogólnym*, n. 8 do obrzędów chrztu dzieci, w razie potrzeby mają wspierać rodziców dziecka w staraniu, by dziecko doszło do wyznawania wiary i wyrażało ją życiem.

W tym miejscu warto zauważyć, że Katechizm Rzymski z 1566 roku, tłumacząc naturę instytucji chrzestnego w Kościele, nie postrzegał ich roli jako wtórnej w stosunku do roli rodziców naturalnych. Jak zostało zapisane w niniejszym dokumencie, chrzestni odpowiedzialni byli za wychowanie i prowadzenie dziecka w rozwoju duchowym. Jak przychodzący na świat ma rodziców naturalnych, tak samo zrodzony duchowo – przez łaskę sakramentu chrztu – ma rodziców duchowych²⁹.

Interesujący przypadek w opinii na temat kan. 874 § 1 n. 5 KPK opisują Padilla i Vere. Odwołując się do zdarzenia, które miało miejsce

²⁷ Por. *Leksykon liturgii*, opr. B. NADOLSKI, Poznań 2006, s. 258.

²⁸ Por. M. BLANCO, dz. cyt., s. 481.

²⁹ Por. *The Catechism of the Council of Trent published by command of Pope Pius the Fifth*, translated by J. Donovan, *On the Sacrament of Baptism*, Baltimore 1829, s. 121.

w Hiszpanii, zauważają, że może zdarzyć się taka sytuacja, kiedy rzeczywisty rodzic dziecka zostanie – zgodnie z prawem – jego chrzestnym. Zdarzenie takie miało miejsce, gdy nastoletnia dziewczyna zaszła w ciążę z nieznanym mężczyzną. Dziecko zostało adoptowane przez jej starszego brata i jego żonę. Aby zagwarantować specjalną relację pomiędzy biologiczną matką dziecka i jej dzieckiem, adoptujący chcieli, aby biologiczna matka została chrzestną. W niniejszej sytuacji biologiczna matka zrzekła się swoich praw i obowiązków na rzecz adoptujących. Ponieważ adopcja dokonała się zgodnie z zasadami prawa cywilnego, teraz adoptujący – w myśl kan. 110 KPK – posiadają wszystkie prawa i obowiązki, jakie prawo kościelne przyznaje rodzicom naturalnym dziecka. Wśród nich znajduje się prawo do wychowania potomstwa (por. kan. 793 KPK). Jak zauważają Padilla i Vere, w tych okolicznościach zakaz spełniania funkcji chrzestnego przez biologicznych rodziców wydaje się nie służyć celowi prawa. Pierwszeństwo naturalnych rodziców zostało przeniesione na adoptujących, dlatego też biologiczna matka – jeśli spełnia inne warunki przepisane w kan. 874 KPK – może wspierać adoptujących w wychowaniu dziecka³⁰.

Na marginesie należy zauważyć, że starsze rodzeństwo może spełniać funkcję chrzestnego pod warunkiem, iż spełnia inne wymagania³¹.

7. Życie moralne i religijne

Zgodnie z normą zapisaną w kan. 874 § 1 n. 3 KPK: „Do przyjęcia zadania chrzestnego może być dopuszczony ten, kto: jest katolikiem, bierzmowanym i przyjął już sakrament Najświętszej Eucharystii oraz prowadzi życie zgodne z wiarą i odpowiadające funkcji, jaką ma pełnić”. Warunki te ściśle związane są z rolą, jaką

---

³⁰ Por. R. E. PADILLA, P. J. VERE, *Canon 874: Birth Parent Acting as Godparent in Cases of Adoption*, w: *Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 2003*, ed. S. Pedone, J. I. Donlon, Washington 2003, s. 59-61.

³¹ Por. S. S. KARAMBAI, dz. cyt., s. 231.

pełni chrzestny w życiu chrzczonej osoby³². Rola ta została opisana między innymi we *Wprowadzeniu ogólnym do Obrzędów chrztu dzieci*. Z lektury n. 8 tegoż dokumentu dowiadujemy się, że przy chrzcie dorosłych „chrzestny pomaga katechumenowi przynajmniej w ostatnich przygotowaniach do przyjęcia sakramentu, a po chrzcie dba o jego wytrwanie w wierze i w chrześcijańskim życiu. Przy chrzcie dziecka chrzestny – według wprowadzenia – w razie potrzeby ma wspierać rodziców w staraniu, by dziecko doszło do wyznawania wiary i wyrażało ją życiem”.

Ze względu na teologiczne wzajemne powiązanie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej chrzestny musi być osobą, która przyjęła chrzest, bierzmowanie i Eucharystię; tym bardziej że jego rola nie ogranicza się jedynie do samej ceremonii chrztu, ale wykracza poza nią poprzez wspieranie nowo ochrzczonego w kroczeniu drogą wiary³³. Skoro chrzestny ma wspierać ochrzczonego w wiernym wypełnianiu zobowiązań wiary katolickiej, to sam jako katolik powinien tę wiarę wiernie praktykować.

Na marginesie należy zauważyć, że warunki zapisane w kan. 874 § 1 n. 3-4 KPK odpowiadają pośrednio warunkowi zapisanemu w pierwszej części kan. 149 § 1 KPK, w myśl którego urząd kościelny można powierzyć osobie pozostającej we wspólnocie Kościoła. Zwrot ten należy rozumieć zgodnie z kan. 205 KPK³⁴. Oznacza to, że urząd można jedynie powierzyć ochrzczoneму złączonemu z Kościołem katolickim „wierzami wyznawania wiary, sakramentów i zwierzchnictwa kościelnego”.

Zgodnie z decyzją najwyższego ustawodawcy w pewnych okolicznościach akatolicy obrządków wschodnich mogą być dopuszczeni do godności chrzestnych w Kościele katolickim. Pozostali akatolicy mogą zostać chrześcijańskimi świadkami chrztu (por. kan. 874 § 1 n. 3 KPK, *Directorium* 1993, n. 98).

---

³² Por. W. H. WOESTMAN, dz. cyt., s. 69.

³³ Por. M. BLANCO, dz. cyt., s. 480; K. T. HART, *Baptism*, dz. cyt., s. 1062.

³⁴ Cyt. R. SOBAŃSKI, *Urzędy kościelne*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Krukowski, R. Sobański, t. 1, Poznań 2003, s. 241.

8. Trudności co do „życia zgodnego z wiarą i odpowiadającego podjętej funkcji”

Przytoczone powyżej kryteria, z wyjątkiem jednego, nie budzą trudności interpretacyjnych. Warto zatem poświęcić uwagę warunkowi budzącemu najwięcej emocji przy doborze chrzestnych – zapisanemu w kan. 874 § 1 n. 3 – zgodnie z którym chrzestny: „prowadzi życie zgodne z wiarą i odpowiadające funkcji, jaką ma pełnić”. Dla wielu osób w społeczeństwie coraz bardziej zlaicyzowanym sformułowanie to nie jest jasne i zadają sobie pytanie, w którym momencie życie nie jest prowadzone zgodnie z wiarą ani nie odpowiada funkcji, jaką ma pełnić chrzestny? Aby odpowiedzieć na to pytanie, warto sięgnąć do wypowiedzi Stolicy Apostolskiej oraz Episkopatu Polski.

Jak zauważają biskupi polscy, za nieodpowiednich do bycia chrzestnymi – a tym samym za nie wyznających swej wiary życiem zgodnym z nauką Kościoła – należy uznać np. osoby żyjące w niesakramentalnych związkach małżeńskich (cywilnych, partnerskich, a co za tym idzie również homoseksualnych) oraz młodzież nie uczęszczająca na katechizację. Od młodzieży należy żądać odpowiednich zaświadczeń poświadczających uczęszczanie na lekcje religii³⁵. Stanowisko Konferencji Episkopatu Polski co do rozwodników żyjących w nowych związkach zgodne jest z dyscypliną Kościoła, opisaną w n. 1650 KKK. Według Katechizmu osoby te nie mogą bowiem pełnić w Kościele żadnych funkcji (*quasdam responsabilitates ecclesiales non possunt exercere*). Biorąc jednak pod uwagę głos papieża Franciszka, wyrażony w n. 299 adhortacji *Amoris laetitia*, możliwe wydaje się ponowne rozpatrzenie kwestii dopuszczenia do funkcji chrzestnego osób rozwiedzionych, żyjących w nowych związkach³⁶. Głos papieża w tej kwestii stanowi odpowiedź na postulaty Zwyczajnego Zgromadzenia

---

³⁵ Por. *Instrukcja...*, dz. cyt., n. 5.

³⁶ FRANCISZEK, Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* o miłości w rodzinie, n. 299, 19.03.2016: „Ich udział może wyrażać się w różnych posługach kościelnych: trzeba zatem rozeznaczyć, które z różnych form wykluczenia obecnie praktykowanych w dziedzinie liturgicznej, duszpasterskiej, edukacyjnej oraz instytucjonalnej można przewyciężyć”.

Ogólnego Synodu Biskupów nt. powołania i misji rodziny w Kościele i świecie współczesnym³⁷.

Kolejną grupę osób, które nie mogą być chrzestnymi zdaniem Kongregacji Nauki Wiary, stanowią transseksualiści. Dzieje się tak dlatego, że według dykasterii: „W zachowaniu transseksualnym w sposób publiczny przejawia się postawa, która jest sprzeczna z moralnym wymogiem, by problemy własnej tożsamości płciowej rozwiązywać zgodnie z prawdą o własnej płci”. Co się tyczy osób ze skłonnościami homoseksualnymi, to przy rozstrzygnięciu ich zdatości do bycia chrzestnymi należy mieć na względzie rozróżnienie zawarte w Katechizmie Kościoła katolickiego (n. 2357-2359). Nie można stawiać na równi tych, którzy „dzięki cnotom panowania nad sobą, (...) przez modlitwę i łaskę sakramentalną, (...) przybliżają się do doskonałości chrześcijańskiej”, z tymi, którzy podejmują nieuporządkowane akty homoseksualne lub publicznie manifestują poparcie dla stylu życia sprzecznego z Ewangelią. W przypadku osób o skłonności homoseksualnej, które starają się zachowywać w życiu zasady czystości i nie deklarują publicznie swoich skłonności, wydaje się, że dopuszczenie ich do godności rodzica chrzestnego nie powinno stanowić problemu. Inaczej rzecz się ma z osobami, które praktykują homoseksualizm, i nie można uznać, że prowadzą życie zgodnie z wiarą. Jak zauważa Kongregacja Nauki Wiary w wypowiedzi z 1992 roku: „Osoby homoseksualne deklarujące publicznie swój homoseksualizm to zazwyczaj właśnie te, które uważają aktywność homoseksualną i taki styl życia «jako obojętny lub, co więcej, jako dobry»” (n. 14).

Oprócz wyliczonych osób, zdaniem Sztymillera, rodzice powinni unikać wyznaczania na chrzestnych tych, którzy nie wierzą oraz poważnie zaniedbują swoje obowiązki religijne, jak np. systematyczne uczestnictwo w niedzielnej Mszy św. lub przystępowanie do sakramentów³⁸.

---

³⁷ Por. T. JAKUBIAK, *Synod o rodzinie zwiastunem zmian?*, *Ius Matrimoniale* 26/3(2015), s. 68-72.

³⁸ Por. R. SZTYCHMILLER, *Prawa rodziców związane z chrztem dzieci*, *Kościół i Prawo* 10(1992), s. 110.

Kończąc rozważania na temat warunku zapisanego przez ustawodawcę w kan. 874 § 1 n. 3 KPK, który wymaga od kandydata na chrzestnego prowadzenia życia zgodnego z wiarą i odpowiadającego funkcji, jaką ma pełnić, nie sposób nie zauważyć, że przepis ten może nastroczać wiele trudności interpretacyjnych. Fakt, że jego aplikacja w konkretnych przypadkach nie jest wcale taka prosta, wydaje się powodem, dla którego w KKKW od spełnienia tego warunku uzależniona została godziwość podjęcia funkcji chrzestnego, a nie, jak w przypadku większości pozostałych warunków, ważność (por. kan. 685 § 1-2 KKKW).

Podsumowanie

Na przepisane przez ustawodawcę w kan. 874 KPK warunki, od których spełnienia uzależniona została możliwość dopuszczenia osoby do podjęcia zadania chrzestnego, należy patrzeć w kontekście zadań i obowiązków, jakie stoją przed chrzestnymi.

Ustawodawca, ustanawiając kryteria, jakimi należy się kierować przy wyborze chrzestnych, a które to w dzisiejszych zlaicyzowanych społeczeństwach – trzeba jasno to powiedzieć – nie są wcale takie łatwe do spełnienia, stara się zabezpieczyć przed nieroztropnym, lub wręcz fikcyjnym powierzaniem urzędu chrzestnego osobie, która nie jest w stanie wypełnić zadań spoczywających na chrzestnych w chwili chrztu i w przyszłości.

Dopuszczenie osoby do przyjęcia zadania chrzestnego nie jest jedynie uzależnione od jej zdatności. Ograniczenia mogą być wynikiem innych norm regulujących życie Kościoła łańciskiego. Osoba „w ogólności” spełniająca wymagania stojące przed kandydatami na chrzestnego, w konkretnych sytuacjach nie może mimo wszystko zostać chrzestnym. Dzieje się tak, gdy drugi kandydat na chrzestnego jest tej samej płci, bądź też gdy oprócz kandydata do przyjęcia zadania chrzestnego zostały wyznaczone już dwie inne osoby³⁹. Ponadto okoliczność taka może mieć miejsce wtedy, gdy oprócz członka

---

³⁹ Kan. 873 KPK: *Patrinus unus tantum vel matrina una vel etiam unus et una assumantur.*

akatolickiego Kościoła wschodniego – spełniającego kryteria do tego, by móc być dopuszczonym do urzędu chrzestnego w Kościele katolickim – nie został wyznaczony drugi chrzestny (odmiennej płci) będący katolikiem (por. *Directorium* 1993, n. 98).

Ability to adopt office of godfather in the Latin Church

The mission of godfather is an ecclesial office (*ecclesiale officium*) and as such may be entrusted to one who is fit, that is possess required qualities (see can. 149 § 1 CIC). Conditions to be met by candidates for godparents so they can be admitted to this ecclesiastical *officium*, were included in the can. 874 § 1 CIC. Establishing criteria that should be followed when choosing godparents, the legislator is trying to protect against unwise or even fictional entrusting the office to a person who is not able to fulfill the tasks incumbent on the godparents at the moment of baptism and in the future.

In connection with the emerging doubts about the implementation of the standard saved in the can. 874 § 1 CIC, author decided to herein bring its interpretation. This is all the more useful since the complexity of life situations poses difficulties to pastors when deciding on admitting or not admitting people to take the office of godparent.

Admitting a person to undertake the task godfather is not only dependent on its suitability. Restrictions may be the result of other rules regulating the life of the Latin Church, which are also quoted by the author.

SŁOWA KLUCZOWE: chrzest; chrzestny; zdatność

KEY WORDS: baptism; sponsor; ability

NOTA O AUTORZE:

Ks. DR TOMASZ JAKUBIAK – pracownik naukowo-dydaktyczny Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, Sekcja św. Jana Chrzyciela; adiunkt PWTW.